

Predkladacia správa

Materiál „Výročná správa o činnosti Slovenskej akadémie vied za rok 2023“ sa predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky podľa § 12 ods. 15 zákona č. 133/2002 Z. z. o Slovenskej akadémii vied (ďalej len „SAV“), na základe ktorého predseda SAV predkladá ministrovi školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej len „minister“) výročnú správu o činnosti SAV za predchádzajúci kalendárny rok a minister ju následne predkladá vláde Slovenskej republiky.

Začiatkom roka 2023 bolo ukončené pravidelné hodnotenie vedeckých organizácií SAV za obdobie rokov 2016 až 2021, ktoré prebiehalo v roku 2022. Medzinárodné hodnotenie bolo plne v rukách zahraničných panelov a postihovalo všetky aspekty vedy a výskumu hodnotených organizácií. Organizácie mali možnosť sa voči hodnoteniu odvolať, pričom v tomto konaní bolo opäť rozhodujúce slovo panelu a SAV do jeho autonómie nijako nezasahovala. Panely posudzovali v r. 2023 11 odvolaní, pričom k zmene hodnotenia došlo v jedinej parciálnej kategórii hodnotenia u jedinej organizácie. Najlepšie kvalifikovaným ústavom s hodnotením A sa stal Ústav polymérov SAV, v. v. i., hodnotenie A/B získalo 6 organizácií. V kategórii B 15:30 skončilo 15 vedeckých organizácií, v kategórii B/C 16 organizácií, v kategórii C 6 organizácií a v kategórii C/D jedna organizácia. V kategórii D neskončila žiadna vedecká inštitúcia SAV.

Najsilnejším nástrojom podpory prostredníctvom projektového financovania výskumu na Slovensku aj v SAV zostáva aj naďalej Agentúra na podporu výskumu a vývoja (ďalej len „APVV“). Akadémia zostala najúspešnejšou organizáciou v získavaní grantov APVV. V roku 2023 sa organizácie SAV podieľali na riešení 430 projektov financovaných grantovou agentúrou APVV, pričom v 242 projektoch boli organizácie SAV hlavným nositeľom projektov. Svojou činnosťou sa aj Vedecká grantová agentúra Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (ďalej len „VEGA“) podieľa na skvalitňovaní úrovne širokospektrálneho základného výskumu v rezorte školstva a SAV, a to najmä v oblasti podpory začínajúcich výskumníkov. Dominantnými v riešení projektov VEGA sú ústavy z oddelenia Vedy o živej prírode a chemických vedách, pričom tvoria takmer polovicu z celkového počtu 616 riešených projektov.

V rámci medzinárodnej spolupráce SAV kontinuálne zabezpečuje akademickú mobilitu, spolupracuje nielen s vedeckými a výskumnými inštitúciami, ale aj s ústrednými orgánmi štátnej správy a zástupcami diplomacie. Významným pilierom činnosti SAV je spolupráca s medzinárodnými vedeckými organizáciami, ako sú ALLEA (All European Academies), EASAC (European Academies Science Advisory Council) a ISC (International Science Council). SAV aj v roku 2023 rozširovala bilaterálnu spoluprácu s významnými zahraničnými partnermi na základe dohôd o spolupráci, pričom bolo vyhlásených 12 medzinárodných výziev, kde bolo podaných 20 projektov. V rámci multilaterálnej spolupráce sa v roku 2023 organizácie SAV podieľali na riešení 40 projektov v rámci programu Horizon 2020 a 28 projektov v rámci programu Horizon Europe. Tímy zo SAV participovali na príprave 61 návrhov projektov Horizon Europe, z toho v 12 návrhoch v pozícii koordinátora.

Významnou súčasťou vednej politiky SAV je získavanie talentovaných výskumníkov zo zahraničia. SAV sa prostredníctvom rôznych mobilitných schém snaží prilákať na ústavy SAV skúsených výskumníkov zo zahraničia. Špičkoví zahraniční výskumníci obohacujú vedecké tímy, zvyšujú zapojenie SAV do medzinárodných projektov. Mobilitné a reintegračné programy (napr. Program SASPRO 2, Program MoRePro, Program Impulz) umožňujú čiastočne zvrátiť fenomén „odlivu mozgov“ zo Slovenska tým, že ich motivujú pre návrat na Slovensko a ponúknu slovenským vedcom pôsobiacim v zahraničí adekvátne podmienky pre ich prácu v domácej krajine.

Významným nástrojom oceňovania kvality vedeckej práce na individuálnej úrovni jednotlivých autorov je oceňovanie špičkových publikácií SAV. V kategórii Špičkové časopisecké práce vo vedeckých časopisoch s najvyšším impaktom meraným indexom SJR (Scimago Journal Ranking) spadajúce do prvého percentilu SJR v príslušnej vednej oblasti bolo ocenených sedem publikácií v časopisoch. Ocenených bolo aj šesť „vysokocitovaných“ publikácií a päť špičkových vedeckých monografií, ktoré vyšli v renomovaných vydavateľstvách. Na ocenenie bolo tiež vybraných sedem prác v časopisoch evidovaných v databáze Nature index a štyri publikácie v časopisoch zaradených do Nórskeho registra, kategórie 2.

SAV sa aj v roku 2023 sústredila na výchovu doktorandov. V súčasnosti majú organizácie SAV uzatvorených 114 dohôd o doktorandskom štúdiu s fakultami univerzít v SR. Najvýznamnejšími partnermi ústavov SAV v doktorandskom štúdiu sú Univerzita Komenského (53 dohôd), Slovenská technická univerzita (16 dohôd) a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (13 dohôd). Pracoviská SAV v roku 2023 školili spolu 492 doktorandov (z toho 289 žien), z toho 452 doktorandov v dennej forme a 40 doktorandov v externej forme doktorandského štúdia. Novoprijatých doktorandov na denné doktorandské štúdium s témou zadanou SAV bolo 121. Mierne narástol aj počet zahraničných doktorandov. Ich podiel na celkovom počte študentov predstavuje 29 %. Hlavnou prekážkou rýchlejšej internacionalizácie doktorandského štúdia bolo zdĺhavé a komplikované vybavovanie potrebných dokumentov uchádzačmi z tretích krajín, preto bol na SAV už v roku 2020 zriadený Euraxess point na uľahčenie imigračného procesu.

Predkladaný materiál má informatívny charakter, a preto nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. Materiál nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, vplyvy na služby verejnej správy pre občana ani vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.